



### Beatrica Kurbel

Beatrica Kurbel (1989.) je rođena u Osijeku. Završila je MA studij dramaturgije na ADU u Zagrebu, smjer filmsko i dramsko pismo.

Dosad je objavljivala poeziju u Vijencu, Republici, Zarezu i Rukopisima 37.

Osim što je kao dramaturginja sudjelovala na nekoliko kazališnih projekata, dvije godine je kontinuirano surađivala s Učilištem ZKM-a gdje je pisala za djecu i mlade.

Godine 2016. je na Interplayu u Švedskoj predstavljala Hrvatsku kao mlada dramska spisateljica.

Dobitnica je potpore za književno stvaralaštvo 2017. godine za rukopis romana koji je trenutno u nastajanju.

Dramski tekst *Park* je dobio nagradu na natječaju Dani hrvatske drame na filmu pri portalu Drame.hr i treću nagradu Marina Držića za 2018. godinu.

Živi i radi kao *freelancer* u Zagrebu.

Beatrica Kurbel

# PARK

### LIKOVI:

Ema Galić (27)

Vladimir Kuzmin (30)

Saša (65)

Željko (55)

Andrea (25)

## 1.

SAŠA: Počele su cvasti lipe. Dakle, lipanj je, baš u svakom pogledu. Mi koji smo oduvijek ovdje, više ih ne primjećujemo i ne udišemo duboko, barem ne kao u počecima. Mi koji ovdje živimo dugo, predugo, samo hodamo i ne gledamo oko sebe jer poznamo svaki pedalj ovog parka. Znamo svi sve o svima, pričamo o djeci, psima i mačkama, pričamo o vremenu a da skoro niti ne pogledamo oko sebe. Ne gledamo ni nebo. Ne gledamo ovo nebo koje je danas bez oblaka, kao da nas više nikada ne bi moglo iznenaditi. Kao da ne znamo da to mirno nebo, pogotovo nakon ovako duge suše uvijek, ali baš uvijek, pošalje oluju koja nas pokori.

ANDREA: Dobar dan, susjeda? Kako ste? Vaš pas? Gdje je pas? Je li dobro?

SAŠA: Doma se odmará pod klimom. Ja sam sišla na kavu da me ne propuše skroz. Trebala je i ona sa mnom dok se stan ne rashladi, ali neće van pa neće. A kaj ću joj onda? Rekla sam joj „i ti si stara kao i ja, nemoj da mi kasnije cviliš kad te bude sve boljelo od te vrazje stvari“.

ANDREA: A jedna, ne mogu niti zamisliti kako je njoj s krznom.

SAŠA: A kak' je nama s kosom? Isto draga, isto.

ANDREA: Iako sam rekla da neću biti jedna od onih žena koje dolaskom djeteta režu kosu na kratko, na kraju sam to napravila točno na sredini trudnoće. Rekla sam da ću bočice i adaptirano kupiti samo u slučaju krajnje nužde, pa eno stoje već dva tjedna u kuhinjskom ormariću. Rekla sam da ću piti kavu isključivo doma, pa evo me opet ovdje. Oko pedeset kuna tjedno ostavljam ovdje za kavu, a u onu koju imam gore zavući će se moljci. Ima još toga, ali bolje da tu stanem. Zadnjih pola godine kao da stalno donosim neke odluke kako bih mogla učiniti baš suprotno. Evo, jučer kad me je nazvao Vladimir, meni se plakalo, no smijala sam se. Smijala sam se kao blesava! I kada je došao kući, ja sam stavljala jelo na stol njišući se uz glazbu koja je dopirala iz ovog kafića. Vladimir mi je sigurno pet puta rekao da blistam! Ja blistam?

Pa zar ovako izgledaju žene koje blistaju? Gospođa Saša to nije primijetila, a danas sam čak dobro naspavana. Ona uvijek sve primijeti i kaže. Dakle, očito nije tako. I skrivam natečene noge ispod stolca kako me ne bi opet pitala za grčeve. Kad se nekako popnem u stan, stavim ću noge u lavor hladne vode. Eto, to je blistav početak još jednog dana. Gospođa Saša i ja svaka za svojim stolom i ovaj park ispred nas. Kao i jučer ili neki drugi dan. Kao i svakog dana.

SAŠA: A tko je ona djevojka tamo?

ANDREA: Ne znam.

SAŠA: Nije iz kvarta? Čini mi se poznata.

ANDREA: Ne, ja je nisam vidjela.

SAŠA: A zašto joj Željko sipa šećer u vodu?

ANDREA: Pozlilo joj je.

SAŠA: Pozlilo? Kako?

ANDREA: Srušila se tu preko, taman na prijelazu. Prije pet-šest minuta. On ju je prenio ovamo.

Nikako ne želi da se zove hitna.

SAŠA: Aha?

ANDREA: Vruće je, nije ni čudo.

SAŠA: I mršava je jedna. Sigurno ne nije ni dovoljno tečnosti. A ti? Kako tvoji grčevi?

ANDREA: Dobro, bolje.

SAŠA: Ajde, neka. Kol'ko još? Tri tjedna?

ANDREA: Tako nešto.

SAŠA: Meni je ta djevojka jako poznata. Željko? Dođete malo ovamo?

ŽELJKO: Recite, gospođo Saša?

SAŠA: Ta djevojka kaj joj je pozlilo... ona je tu negdje naša suseda?

ŽELJKO: Ne, čini mi se da nije.

SAŠA: Pogledajte je malo bolje, Željko. Nije vam poznata?

ŽELJKO: A, ne znam, možda i je. Znae kako to ide, hvala Bogu ima posla, ljudi dolaze, piju kavu, pivu, sok ili kaj već i odlaze.

SAŠA: Da, istina. Ali ovu djevojku bi trebali znati odnekud.

ŽELJKO: Ha, a pitajte je sami onda!

SAŠA: Taman posla, pa da ispadne da luda Saša svuda gura nos!

ŽELJKO: Onda stvarno ne znam. Standardno kavica s hladnim mlijekom?

SAŠA: Sjetit ću se ja već sama. Možda sam stara, ali još dobro pamtim lica.

ŽELJKO: Stiže kavica odmah!

SAŠA: Ovakve situacije su odlične vježbe protiv demencije. Inače se ovdje motamo samo mi, poznata lica iz parka. Dobro da svi kolektivno nismo postali senilni.

ANDREA: Meni se nekada čini da bih mogla poseniliti, a još nemam ni trideset. Je li to moguće?

SAŠA: Svaki dan ista lica za istim klupama i stolovima. Evo, recite mi ime ili ulaz i ja ću vam točno reći kaj i kad taj radi, kamo ide i kad se vraća.

ANDREA: Kao da se više nikada neću vratiti na posao i raditi nešto pravo, što bi se reklo.

SAŠA: Kao da živimo u nekom malom selu! I nikad se baš ništa ne događa!

ŽELJKO: Vaša kavica, gospođo Saša.

SAŠA: Kaj nije tako?

ŽELJKO: Kaj?

ANDREA: Znam, dijete je najozbiljniji posao na ovom svijetu, ali stvarno se bojim da ću u idućih godinu dana prolupati u stanu i hodajući ovdje ukrug. Prošli tjedan je bio neki dokumentarac. Znae da zatvorenici hodaju ukrug po dvorištu? Dvorište im je malo manje od ovog parka. Pa i mi radimo isto! To je za poludjeti. Da mogu, ja bih najradije premotala film za recimo pola godine. Samo da znam da ćemo to preživjeti, i dijete, i Vladimir i ovaj moj mozak koji me ozbiljno brine.

SAŠA: Evo, i Andrea će potvrditi. Ona je na porodiljnom i sigurno umire od dosade. Nas dvije smo pretresle sve teme još prije dva mjeseca otkako je doma. Je li da, draga?

ANDREA: Oprostite?

SAŠA: Ne, ja stvarno ne mogu smjestiti lice te male ni u kakav kontekst. Možda je neka voditeljica na televiziji, a ja postajem senilna baba pa umišljam da je nekako znam. A je li joj sad dobro?

ŽELJKO: Kaže da je.

SAŠA: A to cvijeće kaj ima? Kaj je to?

ŽELJKO: Ne znam. Znae da ja ne guram nos i ne pitam.

SAŠA: Da, da. A nekako mi izgleda onako, kao za groblje.

ŽELJKO: Može bit'. Uživajte u kavici, dame.

SAŠA: Andrea, je li se tebi čini kao da je to cvijeće za groblje?

ANDREA: Molim?

SAŠA: Cvijeće kod te djevojke, kako ti se čini?

ANDREA: Kao za groblje.

SAŠA: Pa da, to sam i ja pomislila.

## 2.

EMA: Moja mama se zvala Ljiljana. Mrzila je svoje ime i bila je u pravu, nikako joj nije pristajalo. Barem je ja tako pamtim, kao ženu ne-Ljiljanu. Takva je ostala i na svim slikama, kao žena koja se nipošto ne bi trebala tako zvati. Bila je niska i imala je prirodno bakrenu kosu do pola leđa. Puno se smijala ili barem smiješila. Imala je dobre zube i tijelo kao neka srednjoškola. To sam naslijedila od nje. I kosu sam naslijedila od nje, ali bojim je u smeđe otkako sam maturirala. Od tog dana kada sam obojila kosu, kao da je svima laknulo. Mama je ostala u meni taman toliko koliko smo mogli podnijeti. Moja baka, tetka i ja. Sve tri sa smeđim kosama i samo nekim dijelovima Ljiljane nastavile smo živjeti najbolje što smo mogle. Ja s njezinim osmijehom, baka s njezinim rukama i glasom, a tetka s očima. Postalo je lakše, većinu vremena ili bolje rečeno sve mjesece osim tog jednog - lipnja koji se ponavlja baš svake godine u isto vrijeme. Na mjesec dana prestaje biti lakše u ovo vrijeme, kada u ovom parku procvatu lipe, a ja sjednem na autobus i dovezem se u grad s ruksakom na leđima i buketom Ljiljana pod rukom.

ŽELJKO: Gospodična, jeste dobro?

EMA: Kada dođem u ovaj park. U srce ovog parka.

ŽELJKO: Hoćete da zovem hitnu?

EMA: Na ovaj dan...

ŽELJKO: Dodite da vas pomaknemo barem tu sa strane jer ako neki auto naglo skrene...

EMA: Inače uvijek oko devet navečer, a danas...

ŽELJKO: Jeste jako udarili glavom? Evo, zovem hitnu, ništa se ne brinite.

EMA: Ne, neću hitnu.

ŽELJKO: Da ne zovem?

EMA: Dobro sam. Sve je u redu. Evo, vidite? Samo sam se potepla o...

ŽELJKO: Nemojte zamjeriti, ali vi ste pali u nesvijest kao u filmovima. Vidio sam vas. Tamo s terase.

EMA: Francuski birc.

ŽELJKO: Da, to moj kafić.

EMA: Mogu li nakratko sjesti na terasu? Sunce je jako...

ŽELJKO: Naravno, dodite. Evo, pridržite se za mene.

EMA: Nema potrebe, mogu ja sama.

ŽELJKO: Taman posla! Jesam li ja pravi gospodin? Jesam, dakle, moram paziti na dame u nevolji. Evo, vodim vas do stola u najdebljem hladu. Može?

EMA: Uvijek tako uskačete u pomoć?

ŽELJKO: Kad situacija nalaže...

EMA: Baš uvijek?

ŽELJKO: Pa, trudim se...

EMA: Sigurno barem jednom niste, a trebali ste?

ŽELJKO: Kako to mislite?

EMA: Nema veze.

ŽELJKO: Je li vam ovdje udobno?

EMA: U redu je.

ŽELJKO: Samo se opustite. Ja ću vam donijeti malo vode i šećera. Pogledajte kaj sve nudimo, ako vam nešto zapne za oko, ne brinite se, kuća časti.

EMA: Imate ovdje trudnicu pred porod, a ja padam u nesvijest.

ŽELJKO: Dogodi se svakome. Vrućine su. Samo se udobno smjestite i opustite se.

EMA: Francuski birc je stariji od mene. Među prvima su imali pravi francuski rosé koji su točili na čaše elegantnim gospođama, a njihovim muževima fini konjak kakav se tad teško pronalazio. Šank je bio na istom

mjestu, no terasa je bila upola manja. Manje kava se tada pilo. Ljudi nisu imali vremena. Dolazilo se poslije posla ili navečer. Preko dana je bilo skoro pa пусто. U pauzama za gablec došlo bi nekoliko ljudi iz okolnih poduzeća, srknuli bi kavu, lajali protiv šefova ispod glasa pa se pokorno vratili svojim kabinetima. Francuski birc je ovdje oduvijek, kao i park i lipe i fontana. Jedino su ljudi i psi dolazili i odlazili zauvijek.

ŽELJKO: Evo, malo sam vam razmutio šećera u vodu. Dao sam vam flaširanu. Kažu da je ta bolja nego iz slavine, al' tko će ga više znati.

EMA: Hvala.

ŽELJKO: Sjetili ste se uzeti i cvijeće? Baš sam mislio otići po njega.

EMA: Mislite da se nije jako slomilo u padu?

ŽELJKO: Ma pustite ga ako se slomilo!

EMA: Teško bih sada našla nove ljljane.

ŽELJKO: Ima tu dvije ulice dalje velika cvjećarnica.

EMA: Moji su svježiji. Najljepši.

ŽELJKO: Je, dobro se drže. Jeste bili prije kod mene?

EMA: Gdje?

ŽELJKO: Vidim da znate za moj kafić.

EMA: Čula sam.

ŽELJKO: Da, dugo smo ovdje. Klijentela je većinom tu iz kvarta.

EMA: Oko parka.

ŽELJKO: Da, ovaj park je naš centar. Može se i tako reći.

EMA: Ovog ograđenog dijela za djecu prije nije bilo.

ŽELJKO: To su nedavno postavili. Za nove generacije.

EMA: Sve ostalo je isto.

ŽELJKO: Puno se djece rodilo zadnjih par godina. Bilo je i vrijeme da nam dođu prije nego što izumremo. Nemojte me krivo shvatiti, volim ja naše stare susjede, ali baš je postalo tužno i tiho.

EMA: Da, tužno je ovdje.

ŽELJKO: Evo, vratila vam se malo boja u lice. Sigurno nećete da nazovem hitnu? Imamo tu dva ulaza pored i jednog dobrog doktora. Imam njegov broj, pa da vas barem brzinski pogleda?

EMA: Ne, ne treba. Dobro sam.

ŽELJKO: Da vam izmjeri tlak, opipa bilo, pa ako on kaže da ste dobro, možete nastaviti kamo ste krenuli.

EMA: Na pravom sam mjestu.

ŽELJKO: Da se i ja kasnije ne pitam jeste li se negdje, ne daj Bože, opet srušili...

EMA: Ako vam kažem da sam zaista dobro, hoćete li moći mirno spavati?

ŽELJKO: Pa, da, hoću.

EMA: A kako inače spavate?

ŽELJKO: Ja? Dobro, hvala na pitanju.

EMA: Ništa vas ne muči?

ŽELJKO: Pa svima nam je teško ovih dana po vrućini, imam ja i neke godine. I puno sam na nogama, ali to je u opisu posla.

EMA: Moja baka kaže da joj je osim plaćenih računa jedino bitno da na kraju dana ima mirnu savjest za dobar san.

ŽELJKO: Dobro kaže.

EMA: A vi dobro nosite te svoje godine. Nemate velike podočnjake.

ŽELJKO: Radim ono kaj volim. U tome je tajna.

EMA: Tajna Željkovog držanja je zapravo u zaboravljanju. Ono se vježba kao sklekov i trbušnjaci. Pri zaboravljanju glava mora stajati uspravno, okrenuta prema naprijed usprkos svemu iza leđa. Željko je to još davno naučio. Svakog dana razgovara sa svojim gostima, sluša nove priče i zaboravlja stare. Željko je jedan običan čovjek i u sebi nosi točno toliko koliko je moguće podnijeti da bi se mirno živjelo do svog kraja. To je hrpetina kvartovskih tračeva i pričica koje dolaze i prolaze sa susjedima. Sjeća se on, naravno, i nekih važnih dana koji njemu pripadaju, ali njih sebično čuva samo za sebe i svoju obitelj. Sjeća se Željko i rata i jednog ljeta kada je otišao u Njemačku na bauštelu. To čak ponekad spomene jer rat i odlazak trbuhom za kruhom jednom postanu najveće životne pobjede, ako se prežive na ovaj ili onaj način. Ali ako već priča o sebi, onda to najčešće bude o njegovoj djeci. Kći Franka i sin Vito. Željko je jedan običan čovjek koji

panti i zaboravlja probrano, posebice otkako je glavu naučio okretati u pravu stranu, prema naprijed, usprkos svemu iza leđa.

ŽELJKO: Moram poslužiti gospođu Sašu. Ne bi bilo dobro da postane ljubomorna na novu gošću.

EMA: A ja ću za koju minutu svojim putem, pa ako se ne stignemo pozdraviti...

ŽELJKO: Tu sam ja, ne brinite se. Dajte si pogledajte ako biste još nekaj popili.

EMA: Gospodine Željko, u ovom trenutku mi stvarno ništa ne treba. Hvala vam.

### 3.

ŽELJKO: Kada su Franka i Vito bili bebe, nitko nas nije smio pitati kako spavamo jer je moja supruga duboko vjerovala da će nas tako ureći. Za bebe su spavali dobro, no kad bi nas netko to pitao i ona bi rekla da se ne možemo požaliti, znalo se poklopiti da bi se kao za vraga idućih nekoliko noći budili. Otada me nitko nije pitao kako spavam. Često me gosti pitaju kako sam, ja odgovorim ono kaj očekuju i donesem im naručeno. Tako stvari funkcioniraju. Pričaj, smješkej se, nazdravi. Nema tu neke filozofije, barem dok se ne pojavi netko drukčiji, potpuni stranac koji te pogleda u oči i oslovi imenom. Ona je prije par sati otišla sa svojim cvijećem, a meni ostavila napojnicu za vodu sa šećerom i nervozu zbog tog jednog bezveznog pitanja. Saša se nagnjala i pratila je pogledom dok je nije izgubila iz vida. Gospođa Saša baš lako uvuče čovjeka u svoju priču i napravi cijeli triler iz čistog mira, a ja stvarno ne znam kaj misliti. Neki ljudi su čudni i pitaju takva pitanja ne misleći baš ništa posebno. Pa kaj neku mladu curu briga kak' ja spavam? I kaj ja danas cijeli dan razmišljam o njoj? Sve je u savršenom redu. Petak je, možda će čak pasti i kiša pa budemo doživjeli i idući tjedan, ako Bog da. Za gablec sam imao girice i krumpiriće, a navečer ću popiti gemiš uz tekmu. Vladimir se već najavio da će doći ovdje gledati. Eto, baš sve je kako treba biti. Još jedan sparan i dosadan dan. Sada će doći dečki iz autopraonice, onda kratka fjaka pa dolaze odvjetnici na pivo nakon posla.

SAŠA: Željko, jeste vidjeli?

ŽELJKO: Kaj radite ovdje? Sada je vrijeme vašeg ručka i serije.

SAŠA: Jeste vidjeli kakav je Vlado? Došao je spižđen, kaj bi se reklo!

ŽELJKO: Saša, radim. Imam pametnijeg posla od špijuniranja.

SAŠA: Uparkirao je kao manijak! Nikad ga nisam takvog vidjela.

ŽELJKO: Možda je Andrea dobila trudove?

SAŠA: Mene je samo strah...

ŽELJKO: Kaj?

SAŠA: Ma neću to niti izgovoriti...

ŽELJKO: Saša, sve je u redu. Možda mu se samo pripisalo. Vi žene ste baš praznovjerne.

SAŠA: To se zove intuicija, Željko. I znamo da genetika nije neka besmislica. Nismo zato vještice.

ŽELJKO: Ništa ja to ne razumijem.

SAŠA: I bolje. I bolje.

ŽELJKO: Hoćete ostati ili idete gore? Mogu vam i ovdje prebaciti na seriju.

SAŠA: Kako da ja sad gore gledam seriju u miru?

ŽELJKO: Idem nam onda napraviti kavu, a kada se vratim, dopuštam razgovor samo o lijepom vremenu i finim stvarima.

SAŠA: O kiši.

ŽELJKO: Prizivat ćemo kišu.

SAŠA: Kao prave vještice.

ŽELJKO: Gospođo Saša, a kaj bih ja bez vas?

SAŠA: Evo, dolazi Andrea! Vidiš da se nekaj dogodio!

ŽELJKO: Očito ne rađa. Sve je u redu.

ANDREA: Željko, napravite mi najveću limunadu.

SAŠA: Andrea, draga, drugi put se danas ovdje srećemo! Jesi dobro? Gdje je Vlado?

ŽELJKO: Saša, pustite je na miru.

ANDREA: Eno ga gore, tušira se.

SAŠA: I on je nervozan od vrućina? Kako tvoji grčevi?

ANDREA: Isto kao i jutros. Dobro.

SAŠA: A kako to da si opet sišla tu kod nas?

ANDREA: Ne znam. Mislim da u životu nisam sjedila po kafićima koliko sam zadnja dva tjedna provela ovdje. Čak ni na faksu. Postavila sam nam ručak na stol, stavila veš na pranje i na putu prema stolu gdje nas je sve čekalo, samo sam obula japanke i sišla. Ne mogu biti gore. Steže me u grlu i prsima. Ali čitala sam o tome. To je obično uzbuđenje i normalan strah. Ništa strašno. Noćas sam sanjala da rađam. Prvi put sam sanjala porod. Stvarno, danas bi mogao biti taj dan. Zašto ne? Dok sam kuhala ručak, upalila sam i neku glazbenu emisiju pa sam prvo pomislila kako već odavno ne slušam nikakvu glazbu. Onda sam pomislila da se više niti ne smijem jer mi se smije, nego da ne plačem. To je vjerojatno do hormona. Vlado dobro kaže. Napravila sam si limunadu, oprala suđe i ispeglala ručnike. Je li vi peglate ručnike? Mene peglanje opušta. Onda sam shvatila da nemamo šećera pa sam bacila limunadu. Počastit ću se još jednom u kafiću. Ovo je možda moj zadnji dan bez djeteta i trebao bi biti drukčiji nego ostali dani. I eto me ovdje. Vlado će ionako sada odspavati pa sklapat i krevetić.

SAŠA: O moja ti...

ŽELJKO: Ma je li ono buket one djevojke u kontejneru?

SAŠA: Gdje?

ANDREA: Zašto su svi opsjednuti tim buketom?

ŽELJKO: To nema smisla.

SAŠA: Još svježe cvijeće!

ANDREA: Ja kad govorim, kao da nemam glasa ili su ljudi oko mene gluhi.

SAŠA: Nedavno je bačen. Maloprije ga nije bilo.

ANDREA: Ja sam ga bacila.

SAŠA: Je li ona djevojka tu negdje? Željko, jeste je vidjeli?

ŽELJKO: Ne bi ga ona bacila.

ANDREA: Nekada me čuju, a nekada ne. Možda govorim pretiho, iako bih se kladila da nije tako. Sada kad je Vladimir došao s posla, napravila sam eksperiment. On isto kao da me ne čuje, pa sam vrisnula. Vrisnula sam iz petnih žila. Kad me pitao jesam li popizdila, shvatila sam da mi preostaje jedino to - vrištati. U kući mojih roditelja svi smo govorili normalnim tonom,

gledali se u oči i kimali glavama. Vladimir misli da sam pomalo razmažena zbog toga, ali ja mislim da mu je samo krivo jer otkako je njegov otac otišao tamo... na mjesto koje se ne spominje, njegova mama je potonula i srušila se u krevet na pet-šest godina. Vladimir je puno bio sam i baš ga umaraju ljudi koji puno govore ljudi poput mene. Zato se ja trudim ne govoriti sve što mi je na pameti, pa doziram, ili sam barem vjerovala da to radim, a zapravo zaboravljam govoriti tako da me čuju.

ŽELJKO: Toliko se brinula da se slomilo u padu, da ga sigurno ne bi bacila.

ANDREA: Ja sam bacila cvijeće.

SAŠA: Kako?

ANDREA: A, ipak me čujete.

SAŠA: Pa kada vičeš, draga! Zašto vičeš? Nešto se dogodilo?

ŽELJKO: Odakle tebi to cvijeće?

ANDREA: Vladimir je došao s posla bijesan, crven u licu i ruke su mu se tresle. Stalno je jedno te isto ponavljao. I imao je taj buket sa sobom.

SAŠA: Kaj je ponavljao?

ANDREA: Nešto kao... kad će te sranje prestati? Kad će nas više ostaviti na miru?

SAŠA: Željko!?

ŽELJKO: Kaj, Saša? Kaj?

ANDREA: Hoće li mi tko objasniti što se događa?

SAŠA: Mi smo postali senilni. Nismo prepoznali Emu.

ŽELJKO: Ma koju Emu?

SAŠA: Trebali smo znati i barem...

ŽELJKO: Saša? Ne mislite valjda...? Ako i je ona, ja sam napravio sve u svojoj moći. Pomogao sam joj i ponudio piće na račun kuće. Bile ste tu, sve ste vidjele.

SAŠA: Željko, ne mislim na danas.

ŽELJKO: Idem pripremiti kavu za dečke iz autopraonice. Oni ne vole čekati.

SAŠA: Ema Galić je ovdje.

ŽELJKO: Ema Galić je bila ovdje?

ANDREA: Tko je Ema Galić?

#### 4.

VLADIMIR: 11. 6. 2003. godine oko dvadeset i jednog sata P. K. je s predumišljajem ubio L. J. G. nanijevši joj četiri uboda nožem, od čega su čak tri bila u predjelu prsnog koša. Najvjerojatnije se radi o ubojstvu iz strasti i to pred nezapamćenim brojem svjedoka koji su u to vrijeme bili u parku ili neposrednoj blizini, na svojim balkonima, parkiralištu i terasi takozvanog Francuskog kafića. P. K. dotad nije imao evidentiran ni jedan prekršaj niti je otprije bio poznat policiji. U trenutku kada je priveden, bio je u bijegu, skrivajući se sa svojom obitelji u Istri, u vikendici svoje sestre.

SAŠA: U to vrijeme sam sjedila na svom balkonu sa šogoricom. Nisam ništa vidjela od krošnji. Samo sam začula dva ili tri vriska, ženska. Između vriskova glas je jednom zavapio za pomoć. Mislila sam da su se nečiji psi potukli ili da je u najgorem slučaju nečiji pas napao ženu. Od drveća se baš ništa ne vidi s mog balkona, pogotovo iz sjedećeg položaja, a i ja se trudim ne gurati nos u tuđa posla. Zato nisam ustajala i naginjala se. Živi svoj život i pusti druge da žive, pa tako i neodgojene velike džukele i njihove vlasnike. Na kraju krajeva, i vlasnici pasa su ljudi, zar ne?

ŽELJKO: Naravno da sam bio ovdje. Uvijek sam u kafiću. Kada se ta grozota dogodila bio sam sa svojom kćeri za šankom. Učio sam je rukovati novim aparatom za kavu. Ne znam koliko vam je poznato, mi se trudimo od samih početaka pratiti europske trendove kada je kava u pitanju. Nikada se nije u Francuskom kafiću nudila bljuzgava kava kao drugdje. E, pa ja sam moju Franku koja mi pomaže svake ljetne praznike učio kako se radi pravi talijanski *macchiato*, i primijetio sam neko komešanje na terasi, ali nisam se obazirao. Često ovdje krivo parkiraju pa si onda trube i psuju. Mislio sam da je takvo nešto u pitanju. Vrskove i to nisam čuo, vjerojatno od glazbe.

EMA: Tako piše u zadnjim izjavama nekih svjedoka, nakon sto osam različitih prepričanih verzija, nakon nekoliko prespavanih noći, nakon što je postalo nejasno što je tko vidio ili čuo, a što netko drugi, nakon što su se dojmovi slegnuli i ostalo je samo jedno neupitno. Ubijena je Ljiljana Galić.

ŽELJKO: Ubijena je Ljiljana Galić

SAŠA: Ubijena je Ljiljana Galić.

EMA: Ubijena je Ljiljana Galić.

VLADIMIR: Ubijena je Ljiljana Galić.

SAŠA: Je li moguće?

ŽELJKO: U parku? Našem parku?

EMA: Na stazi. Kao pseto.

VLADIMIR: Osamnaest metara od fontane.

ŽELJKO: Ispod lipe.

SAŠA: Nesretnica.

EMA: Idućeg jutra sve je bilo kao prije.

VLADIMIR: Kada su murjaci pozvonili, mama je drijemala na kauču, a ja sam čitao stripove u krevetu.

ŽELJKO: Saša, kaj ćemo? Kaj ste im rekli?

EMA: Gradska čistoća je oprala svu kriv.

SAŠA: Rekla sam prvo kaj mi je palo na pamet, da sam bila na balkonu sa šogoricom.

VLADIMIR: Trebao sam spavati, ali nisam mogao od previše Coca-Cole.

ŽELJKO: A kaj ako ispitaaju i šogoricu?

EMA: I trava je bila zelena kao da se ništa nije dogodilo.

SAŠA: Ona živi u Sloveniji. Nazvala sam je, ako i pitaju, potvrdit će.

VLADIMIR: Došla su prvo dva policajca u civilu. Tihu su razgovarali s mamom. Rekla im je da zna tu ženu iz viđenja. Bila je frizerka u salonu niz ulicu. Kad ne bi bilo mušterija, sjedila bi ispred i pušila. Nikad nije bila kod nje na frizuri. Samo su se pozdravljale u prolazu, kao i svi ovdje.

ŽELJKO: Ovo nije dobro, Saša. Znete da je prvo došao ovamo i tražio je?

EMA: Tetka i ja smo ujutro stajale ovdje i pitale se je li sve skupa samo grozan san.

ŽELJKO: Ja sam mu rekao da su se taman mimoišli, da sigurno još prelazi park i da nije daleko stigla. Ja sam ga usmjerio. Da nisam, možda bi bila živa.

VLADIMIR: Onda je došao treći. Taj policajac je bio glasan. Rekao je: našli smo ga.

EMA: Stajale smo u ovom parku i pitale se je li ovo najgori san koji smo ikada sanjale.

SAŠA: Željko, smirite se. Šutite i smirite se! Netko će nas čuti!

VLADIMIR: Našli su ga u dvorištu autopraonice. Tip je poznati sitniji lopov, a sad je pokušao ukrasti auto gospodina Martina.

ŽELJKO: Ugušit ću se, Boga mi! Saša, kako je do ovoga došlo? Pogledajte mi ruke, pogledaj kako se tresu. I noge mi se isto tako tresu, samo kaj se to ne vidi ovak' na van!

EMA: Tetka je rekla da ovdje više nema apsolutno ničega za nas. Odvela me je na sladoled i u kino.

Plakala sam u mraku za vrijeme cijelog filma. Na krilu sam imala malu bocu Coca-Cole i kokice.

SAŠA: Nećeš se ugušiti. Jebote, preživio si rat, preživjet ćeš i ovo! Nisi ništa vidio niti čuo, kao ni ja. Držimo se te verzije! Ne smijemo se dati zbuniti, čak niti kad nas krenu žmikati s pitanjima. Moramo samo ponavljati da ništa nismo vidjeli niti čuli. Dobro? Ništa nismo vidjeli niti čuli. A kaj smo mogli, realno? Pa ja sam se skrila u prvo grmlje kao zadnja kukavica kad je izvukao nož. Čučala sam tamo dok se svi nisu razbježali. Ispuzala sam i pognuto pretrčala do svog ulaza, kao neki kriminalac. Kao neka životinja.

VLADIMIR: Murjak je iznio svoju teoriju. Taj tip ju je pokušao opljačkati pa je nešto krenulo po krivu. Izvukao je nož i eto ga, a Martinovim autom je namjeravao pobjeći. Navodno je netko vidio da je Ljiljana zadnje razgovarala s tatom, ali to ništa ne mora značiti. Ispričali su se mami na smetnji i otišli. Tata je došao oko ponoći. Zaspao je obučen na kauču. Ujutro me je odveo u grad i kupio mi najnoviji PlayStation.

ŽELJKO: Vidio sam, Saša. Vidio sam te. Bilo je oko još naših susjeda koji su nestali u sekundi čim su vidjeli naguravanje. Ali tko je mogao zamisliti da će doći do toga? Saša, kaj ste joj rekli kad je bila kod vas? I nemojte mi muljati, ja vas znam.

EMA: Poslije kina otišle smo autobusom kući. Tih prvih dana kad god bi mi izrazili sućut, tetka bi rekla da smo bile u kinu. Kao da je to nešto veliko ili posebno. Kao

da me otada neće čudno gledati i izbjegavati. Kao da upravo nisam postala siročić.

SAŠA: A kaj uopće predlažete? Pa nećemo se valjda povlačiti po policiji i sudovima i govoriti protiv Kuzmina? Kaj imamo od toga? Neće je to vratiti! Ništa neće vratiti nesretnicu. Jadna Ljiljana. Zadnji put kad je bila kod mene, opet je izvukla kulu i vješala. Sve je jasno. Nije Ljiljana bila glupava. Čak i da nije dolazila kod mene na tarot, znala je da danas-sutra mora to prekinuti.

VLADIMIR: Već sutradan smo otišli u Medulin, sve troje. Putem smo slušali Bijelo dugme i jeli pohance s rajčicom i majonezom. Mama je mazila tatu po potiljku dok smo stajali na naplatnim kućicama, a on je pjevao. Nije mi bilo jasno kako život odjednom može biti tako dobar.

ŽELJKO: Na kraju je on prekinuo. Četiri uboda nožem.

SAŠA: Ona je prva prekinula. Prije dva dana.

ŽELJKO: Sjedili su za stolom u kutu. Dok je govorila, gledala je televiziju. Bilo joj je teško.

SAŠA: Htjela mu je uživo reći zbogom.

ŽELJKO: Našla je i novi posao negdje bliže kući. Sve je pripremila za svoj konačan odlazak odavde. Cijeli život je uredila tako da ga više nikada ne vidi.

SAŠA: Odlučila je da je stvarno kraj. Ovo je prvi put da je ona odlučila otići od muškarca. Kada je njezin bivši muž otišao, shvatila je da to može bilo tko, pa i ona sama jednog dana, ako bude potrebno.

ŽELJKO: Ali ona i Kuzmin su trebali imati drukčiji kraj.

SAŠA: Nisu imali šanse.

ŽELJKO: Bili su lijep par.

SAŠA: Previše mu je dala. Dvije pune godine.

ŽELJKO: Volio ju je.

SAŠA: Jebiga, voljela ga je.

ŽELJKO: Ja sam mu rekao: da sam na tvom mjestu, ne bih ni trenu razmišljao. Razveo bih se, pokupio Ljiljanu i malu Emu, našao neki stančić tu blizu zbog Vlade i počeo nov život. Ne bi bio ni prvi ni zadnji. Život je jedan, zakaj ga onda tako profučkati?

## 5.

VLADIMIR: Hoće li nas više pustiti na miru? Jebem im mater upornu! Dokle više? Ajde godina, dvije, pet, deset, ali petnaest? Kaj hoće više?

ANDREA: Što kažeš na ime Sergej? Tvojoj mami će se možda svidjeti. Rusko je.

VLADIMIR: Smrt joj je skoro punoljetna.

ANDREA: Vlado, čuješ li ti mene? Što je bilo?

VLADIMIR: Pitanje je bi li danas uopće bila živa. Dobro, vjerojatno bi, ali ovo je fin kvart, naš kvart i mi ovdje živimo.

ANDREA: Odakle ti to cvijeće?

VLADIMIR: I ovdje ćemo živjeti dok ne umremo. Ja, Andrea i moja mama. Možda ni mali nikada ne ode. Kaj i on mora gledati grobna cvijeća za važnu pokojnicu, nezaboravnu kurvu Ljiljanu Galić? Ne, to tako neće ići.

ANDREA: Vrištim. Vrisak je kratak, ali glasan. Nisam znala da to mogu. Nikada prije nisam vrisnula.

VLADIMIR: Jesi ti popizdila?

ANDREA: Ipak me čuješ.

VLADIMIR: Naravno da te čujem.

ANDREA: Što kažeš na ime Sergej?

VLADIMIR: Andrea, rekao sam ti već, neću rusko ime.

ANDREA: Ali tvoja obitelj...

VLADIMIR: Je sjebana. Mi ćemo biti bolji.

ANDREA: Odakle ti ovo cvijeće?

VLADIMIR: Kaj odakle? A gdje se nabavlja cvijeće?

ANDREA: Kupio si ga? Za mene? Zašto?

VLADIMIR: Moj stari je govorio da za cvijeće i pjesmu nikada ne treba neki razlog.

ANDREA: Jutros sam vidjela djevojku s istim cvijećem.

VLADIMIR: Ovakvim?

ANDREA: Djevojku s točno ovim cvijećem.

VLADIMIR: Bila je djevojka? Kako je izgledala?

ANDREA: Što se događa?

VLADIMIR: Je li rekla nešto? Tebi se obratila? Kaj ti je rekla?

ANDREA: Zašto vas dvoje hodate okolo s tim čudnim buketom?

VLADIMIR: Andrea, molim te. Jeste pričale?

ANDREA: Nismo. Vidiš da mi ništa nije jasno, Vladimire. Pokušavam shvatiti, ali kao da mi nešto stalno promiče. Možda stvarno ljudim. Sanjam porođaj, noge su mi kao da nisu moje, kao da mi je netko prilijepio noge neke debele tromе ženturače, a sad kad si došao s cvijećem te djevojke, čak i jedino logično objašnjenje djeluje suludo. To nije lijepo romantično cvijeće. Jezivo je.

VLADIMIR: Ajmo polako. Kaj je danas bilo s tom ženskom?

ANDREA: Pala je u nesvijest preko puta Željka. Saša kao da je zna, ali nije sigurna. Željko ju je pokupio, popila je pošećerenu vodu i otišla tko zna kamo, valjda na groblje, jer tamo je mjesto takvom cvijeću, no evo ga sada u našem stanu, u tvojim rukama.

VLADIMIR: Saša i Željko su je vidjeli?

ANDREA: Ti kao da me baš nikada ne slušaš.

VLADIMIR: Idem se istuširati.

ANDREA: A krevetić?

VLADIMIR: Budem sklopio poslije tuširanja, pa ću kod Željka gledati tekmu.

ANDREA: To je danas?

VLADIMIR: Ti se smiri. Sve je u redu. Danas ćemo imati sklopljen krevetić.

ANDREA: Možda ću sutra roditi.

VLADIMIR: To govoriš svakog dana.

ANDREA: Možda večeras.

VLADIMIR: Molim te, samo večeras nemoj.

ANDREA: A još nemamo ni konačno ime.

VLADIMIR: Danas je najgori mogući datum za rođenje mog djeteta.

ANDREA: Ne vjerujem u one priče da ljudi mogu odabrati ime kad ugledaju dijete.

VLADIMIR: Svih ostali dani u godini su savršeni. Samo ne danas. Smiri se i čuvaj maloga. Idem se istuširati.

ANDREA: Voljela bih znati što to točno znači. Što to njemu znači u trenutku kad izgovara te riječi? Kada je moja

mama rekla da Vladimir ne govori mnogo, ja sam rekla da je stidljiv. To je bilo prije više od tri godine. Ostao je isti. Stidljiv, šutljiv, zamišljen i zabrinut. Vladimir je drukčiji od svih muškaraca koje sam upoznala. Mislila sam da je poseban. Nakon dva mjeseca izlaženja dao mi je ključ stana i šifru alarma od ulaza. Za pola godine me je zaprosio u vlak u Split kamo smo išli na naše prvo ljetovanje. Za prvu godišnjicu kupio mi je auto kako bih mogla posjećivati svoje roditelje kad god poželim. Nikada se nismo posvađali, predkidal niti razdvajali na duže od dva dana. On je stalno ovdje, ali kao da nije. Gospođa Saša kaže da je njegova duša previše toga preživjela za jedan život, a kamoli za samo trideset godina. Ni to ne razumijem, iako, jedno je sigurno. Vladimir je dobar čovjek. Nikada mi naglas nije rekao: volim te.

## 6.

EMA: U trenutku kada sam rješavala sve oko gospodina Pusića kao za svake noćne smjene, Slavica me je pozvala preko razgla. Namazala sam mu vene, izrezala večeru na komadiće, zalila obje biljke koje je dobio od kćeri i upalila utakmicu koja je upravo počela. „Ema Galić, recepcija. Imaš posjet. Ema Galić, posjet.“ - rekao je Slavičin lijeni glas na razglasu. Mislim da je ovo prvi puta u zadnje četiri godine otkako ovdje radim da me netko posjećuje. Poprično sam sigurna da nitko osim tetke nije ni siguran gdje se točno nalazi ovo mjesto. Prvo sam pomislila na Vladimira, pa Željka, a onda i Sašu. Točno tim redom. Napuštam sobu gospodina Pusića i krećem prema recepciji koja je gotovo cijela u mraku. Slavica pravi društvo muškoj silueti koja mi je okrenuta leđima. Pripremala sam se za ovaj trenutak predano i naporno sigurno zadnjih deset godina, ako ne i više. Istina, nisam zamišljala ovaj trenutak u domu za stare i nemoćne, ali spremna sam. Nisam zamišljala da mu se približavam klopajući u klompama i kuti. Zrak nije mirisao na samoborski odrezak i krpice sa zeljem. Uvijek sam zamišljala da se ovaj trenutak događa negdje kod fontane. U srcu parka. Zamišljala sam da ja njega čekam i gledam kako prilazi. Ema, ovaj zgodan gospodin te treba. – Slavica me pogledava značajno i kratko namigne.

VLADIMIR: Ema Galić?

EMA: Vladimir Kuzmin?

VLADIMIR: Očekivali ste me?

EMA: Možemo izaći. Sa stražnje strane imamo sjenicu s klupama. Mirnije je nego ovdje.

VLADIMIR: U redu.

EMA: Hoćete cigaretu?

VLADIMIR: Na dolasku ovamo sam razmišljao da skrenem i kupim kutiju, ali moja žena i njezin trudnički njih... kvragu sve, isparit će valjda dok dođem doma. Hvala.

EMA: Čestitam.

VLADIMIR: Na čemu?

EMA: Sin ili kći?

VLADIMIR: Aha. Sin. Hvala.

EMA: Lako ste me našli?

VLADIMIR: Nemate Facebook, ali zato ovaj dom ima stranicu kao neki fini hotel.

EMA: Vi ste mi prvi posjetitelj otkako radim ovdje. Četiri i pol godine.

VLADIMIR: I niste iznenađeni.

EMA: Cijeli tjedan radim noćnu smjenu. Dakle, morala sam odnijeti cvijeće ujutro. Još kod kuće, prije nego što sam krenula u park, znala sam što to znači, da bi se ovo moglo dogoditi. Jutros u autobusu sam imala grč u želucu. Za vrijeme cijele vožnje, čvrsto sam stiskala buket i disala duboko. Kada sam došla u park, oblio me je ledeni znoj na onom usijanom betonu. Taj park danju izgleda identično kao i prije petnaest, dvadeset godina. Željko je rastvarao tendu. Okrenula sam se zbog tog groznog škripavog zvuka. Kad sam vidjela njega i Sašu, srušila sam se prvi put u životu. I iste sekunde sam postala vidljiva i prepoznata. Ili sam se samo uplašila. Ali, da, očekivala sam vas.

VLADIMIR: Cijeli dan se priča o tome.

EMA: Mislim da sam tamo vidjela i vašu ženu.

VLADIMIR: Komunalci su prijašnjih godina odnosili vaše cvijeće rano ujutro. S papirima, čikovima i ostalim...

EMA: Smećem.

VLADIMIR: Gledao sam ih s prozora ili iz auta. Probudio

bih se i čekao ih. Sve bi počistili, a ja bih tek tada kretao u novi dan.

EMA: I nitko ga nije vidio. Nitko nije znao da je bilo tamo.

VLADIMIR: Osim mene. I klinaca koji noću piju na klupicama.

EMA: Kada sam dolazila u to doba, navečer, sjedila sam na fontani do zadnjeg autobusa, vraćala se kući olakšana i mirno spavala. Jutros sam znala da je s tim gotovo, da ćemo se sresti. Danas u parku ili možda sutra ujutro kada dođem kući.

VLADIMIR: Onda znate i kako ovaj razgovor treba izgledati.

EMA: Ne, ne znam.

VLADIMIR: Dok sam vozio prema ovamo, puno sam psovao. Jesmo li mi jednom bili na bazenima?

EMA: Dvaput. I jednom smo išli na ručak. Jeli smo pizzu.

VLADIMIR: Točno. Imala si crvenu kosu.

EMA: Trenirao si karate.

VLADIMIR: Mrzio sam karate. Mislim da sam potrošio sve psovke putem.

EMA: Tamo iznad vrata je kamera. Sve se snima.

VLADIMIR: Kaj?

EMA: Samo kažem. Cijeli dom je pod video nadzorom.

VLADIMIR: Ne, ne bih nikada. Ja nisam kao... nisam takav.

EMA: Malo si niži. I imaš slabiju bradu.

VLADIMIR: Molim te, nemoj više ništa donositi u park.

EMA: Jedno vrijeme sam vjerovala da ćemo postati brat i sestra. Mama to nikada nije tako rekla, ali bilo je jasno. Nije to dugo trajalo i nisam se bunila. Bilo mi je svejedno. Ona je bila sretna.

VLADIMIR: Molim te.

EMA: Kad su napokon uhitili tvog tatu, moja tetka je otvorila šampanjac koji nam je ostao od Nove godine. Mislim da sam tada prvi put probala alkohol. Natočila mi je samo malo, toliko da nazdravimo pravdi, ali ja sam uzela bocu iz sudopera kad su ona i baka zaspale i napila se. Sjedila sam na svom krevetu, gledala kroz prozor i mislila na tebe. Mi smo se napile od jada, a ti ni to nisi mogao.

VLADIMIR: Jebote.

EMA: Vjerojatno se napio i onaj tip kojeg su pustili, ali od sreće.

VLADIMIR: Jesi čula kaj sam te zamolio?

EMA: Mrzim groblja. Pogotovo ljeti. Ljiljani nije tamo mjesto. Voljela je taj park.

VLADIMIR: Moj sin će u tom parku prohodati. Ljuljati se, učiti igrati nogomet i voziti bicikl.

EMA: Kao što smo i mi.

VLADIMIR: Ema, pogledaj me.

EMA: Nikada neću prilaziti tebi ni tvojoj obitelji. Obećavam.

VLADIMIR: Pogledaj me malo bolje.

EMA: Ni sada nisam željela nikoga uznemiriti. Ni tebe ni Željka ni Sašu.

VLADIMIR: Kada smo zadnji put razgovarali, rekla si da ćeš se odseliti nekamo daleko, možda otići kod tate u Kanadu.

EMA: Sjećaš se toga?

VLADIMIR: Pa zakaj nisi?

EMA: Nije to samo tako.

VLADIMIR: Uvijek si govorila da ćeš otići kod njega. I dok smo bili klinci i onda opet kad sam te vozio u taksiju. Baš svaki put kad smo se sreli, ti si rekla da ideš kod tate u Kanadu.

EMA: Da, Ljiljana je to mrzila. Kasnije sam valjda navikla o tome razmišljati. Znaš što mi nikako nije jasno?

VLADIMIR: Trebala bi otići.

EMA: Ni danas nisam sigurna kako su se izvukli Željko, Saša i svi ti ljudi koji su bili tamo. Lagali su i pokrivali se. Svi su ponavljali jedno te isto: ne znamo mi ništa i ne želimo se miješati. Bili su na svojim poslovima, proslavama, vodili ljubav, imali goste, gledali televiziju. Svi su imali neki uzbudljiv život u tom trenutku i ništa nisu vidjeli. Otada svakog dana hodaju po tom istom betonu, a psi im pišaju i seru po toj travi. Sve ove godine. Mirno piju kavu kod Željka i gledaju u to mjesto kao da su se tek rodili ili doselili, kao da je zrak čist, a park tek izgrađen. Ja to ne razumijem. Nikad ni jedne svijeće, poziva, poruke, spomena, baš ničega. Čak ni

tada. Kao da ne postojimo. Kao da muškarac nije ubio ženu ili kao da je to nešto potpuno normalno.

VLADIMIR: Jesi li ti mene prepoznala dok sam te vozio?

EMA: Ti si očito prepoznao mene.

VLADIMIR: Nisam bio siguran znaš li tko sam ja.

EMA: I zapamtio si sve što sam rekla.

VLADIMIR: Za slučaj da jesi Ema Galić. Imala si ožiljak opekotine na ruci.

EMA: Što ti znaš o tome?

VLADIMIR: Znam da vas je moj tata vozio na hitnu. Kuhala si sama sebi ručak. Kad smo bili na bazenima, imala si još zavoj na ruci. Držala si je cijelo vrijeme iznad vode kako je ne bi smočila, pa si većinu vremena sjedila na rubu bazena i špricala me nogama.

EMA: Bila sam gladna, a mama nikako nije dolazila. Pogodi s kim je bila. Zato sam odlučila sama napraviti špagete i pojesti ih s kečapom.

VLADIMIR: Dok su ti previjali ruku, skoro su ih uhvatili.

EMA: Da barem jesu.

VLADIMIR: Da, da bar.

EMA: Hoćeš da ti nešto priznam? Namjerno sam polila ruku kipućom vodom od špageta. Mislila sam da ću samo malo, toliko da je zabrinem. Da je kaznim. Trebala se osjećati loše zato što sam je gladna čekala da se vrati. Trebala se ispričati što mi nije napravila ništa za jesti. Trebala je i obećati da tvoj tata više nikada neće biti važniji od mene. I da će se uvijek vraćati na vrijeme kući, da će sve biti u redu. Ali kad sam nakrenula taj lonac, sve se izlilo. Uspjela sam. Bila je zabrinuta i kažnjena. Barem nakratko, do druge kontrole i previjanja. Zimske praznike sam provela s rukom i bedrom u zavojima, pred televizorom. Uskoro su doktori rekli da će se koža oporaviti, a ostat će samo površinski ožiljci. I onda sam opet čekala da dođe, uz zabranu da se približavam štednjaku. Nikada nisam pojela toliko kruha, mortadele i kiselih krastavaca kao te zime. Sada kad vidim mortadelu, tjera me na povraćanje.

VLADIMIR: Ja sam ih ponekad pratio na biciklu.

EMA: To je već perverzno.

VLADIMIR: Ne, kad su išli to raditi, išli su nekamo daleko.

Tko zna kamo. Tad sam ih gubio iz vida već prije Du-brave, pa bih se okrenuo i vratio u park. Znao sam kaj rade, pa bih mamu ako je bila doma nagovorio da gledamo filmove. Pravili smo palaćinke i pili colu. Ona je pila Stock colu. Ranije bi zaspala, a ja bih odahnuo jer se još jednom izvukao. Tata je tada imao puno sreće, više nego kaj sam ja ikada imao.

EMA: I što su radili kad si ih gledao?

VLADIMIR: Hodali, razgovarali, plakali, grlili se.

EMA: Kao u nekom lošem filmu.

VLADIMIR: Njegovo plakanje je najtužnije kaj sam ikada vidio, a posjećivao sam ga u zatvoru za sve blagdane i rođendane, svoje i njegove. I tako svih jedanaest godina. Nekada sam se nadao da će zaplakati barem po završetku posjeta, kada bih odlazio. Nije.

EMA: Znači on je sada...?

VLADIMIR: Izašao je prije tri godine. Živi otočkim povučanim životom. Vidimo se jednom godišnje. Nema ni mobitel.

EMA: „Tamo gdje umjesto lipa cvate lavanda, a po kame-nim ulicama hodamo držeći se za ruke.

Nećemo morati paziti na ikoga osim jedno na drugo“.

VLADIMIR: Kaj to znači?

EMA: Mama je s unutrašnje strane svog ormarića u kupaonici imala zalijepljenu sliku stare dalmatinske ulice. Izrezala ju je iz nekog časopisa i ispod slike je to napisala. Svakog jutra dok se šminkala gledala je u to.

VLADIMIR: Tamo gdje je on nema mnogo ulica. Ni ljudi. Mislim da je to bilo presudno. Iskreno, i meni je laknulo. Dugo je trebalo da postane zaboravljen, a još duže je trebalo da ja prestanem biti njegov sin.

EMA: Potpuno razumijem.

VLADIMIR: Hoćeš li onda prestati dolaziti u park?

EMA: To je jedan dan u godini.

VLADIMIR: Na koji se ja pripremam dva mjeseca prije, i mislim na njega još tri mjeseca nakon toga.

To je mnogo dana.

EMA: Zar mi pregovaramo? Stvarno vjeruješ da ćemo nas dvoje naći nekí dogovor kojeg ćemo se držati?

VLADIMIR: Bilo bi nam lakše.

EMA: Vladimire, ja sam ostala bez majke.

VLADIMIR: Ja sam ostao bez oca.

EMA: Dobro, mi smo onda dva siročeta.

VLADIMIR: Nismo više klinci.

EMA: To sam ti upravo željela reći. Nisi trebao dolaziti. Idi kući, izmasiraj svojoj trudnoj ženi noge, napravi joj čaj i prestani biti siročće koje traži usluge.

VLADIMIR: Jebi se.

EMA: Rekao si joj da me ideš potražiti?

VLADIMIR: Nisam. Slagao sam.

EMA: I mislila sam.

VLADIMIR: Vidiš da mu sličim.

EMA: Imaš njegove ruke. Držiš cigaretu poput njega. I lije-po govoriš kad želiš nešto. Baš poput njega.

## 7.

ŽELJKO: Hrvatska je pobijedila. I rodio se mali Kuzmin, zasad još bezimni. U jedan sat ujutro i dvadeset minuta. Andrea je sišla malo iza deset potpuno obučena, našminkana s velikom torbom u rukama. Pogledala me je prestravljeno pa me je pozvala rukom.

ANDREA: Željko, idemo u bolnicu!

ŽELJKO: Tko? Gdje je Vlado?

ANDREA: Vi i ja idemo u bolnicu. Voda mi je otišla prije pola sata.

ŽELJKO: Andrea, polako. Sad ćemo ga naći.

ANDREA: Njega nema, dakle, vi me vozite!

ŽELJKO: Dobro. Smirimo se. Idem pronaći ključeve auta.

ANDREA: On je s njom, Željko.

ŽELJKO: Gdje? S kim, Andrea? Reci pa ćemo otići do njega.

ANDREA: S onom koja je nosila cvijeće i pala u nesvijest.

ŽELJKO: Previše se družiš sa Sašom. Evo, tu su ključevi.

ANDREA: Sad će i ona doći.

ŽELJKO: Samo da pogasim sve pa krećemo. Ekipa, van! Gotovo je za danas. Ajmo, vidite da je ovo izvanredna

situacija. Evo, uzмите ove pive, kuća časti ako ih popijete doma. Ili u parkiću! Ajmo, pivo na svježem zraku! Brže, brže, brže. Trudnica mora u bolnicu.

SAŠA: Jesam zakasnila?

ŽELJKO: I vi?

SAŠA: Vidjela sam s balkona. Uredila se i ima torbu. Dakle, sve je jasno. Gdje je Vlado? Kaj nije gledao tekmu ovdje?

ANDREA: On je s onom od jutros, onom koja je imala cvijeće.

SAŠA: Željko?! Jesi čuo?

ŽELJKO: Jedno po jedno. Andrei je otišla voda prije pola sata.

SAŠA: A trudovi?

ANDREA: Na deset minuta.

SAŠA: Dobro, to je valjda dobro. Mi smo s tobom.

ANDREA: Hoćete i vi s nama?

SAŠA: Naravno, ali samo ako ti to želiš.

ANDREA: Molim vas. Bit će mi lakše, vi ste ipak žena.

ŽELJKO: Saša nema djece.

SAŠA: Ali sam ipak žena, Željko.

ANDREA: Čekajte Vladu. Nemojte odlaziti iz bolnice dok ne dođe.

SAŠA: Ništa se ne brini, mi smo tu i čekamo te! Tu smo. Sretno, draga! Sretno.

ŽELJKO: Nemojte još više puniti glavu tim svojim teorijama.

SAŠA: Uh, nimalo joj ne zavidim. Znaš da je žena pri porođaju najbliže smrti u svom cijelom životu?

ŽELJKO: Samo vi možete tako nešto pomisliti. I reći.

SAŠA: Nisam ja to smislila. Čitala sam. Čujete te krikove? Koliko ih je unutra? Dvije? Tri?

ŽELJKO: Pokušavam ne slušati.

SAŠA: Kako? To je jedino kaj se čuje. Krikovi i klopavanje klompi. Sporo klopavanje. Ne žuri im se da im pomognu.

ŽELJKO: Znaju oni kaj rade.

SAŠA: Valjda su otupili. Porodiš tisuću žena pa više ne čuješ. Tako ni ja ne čujem tramvaj ispod prozora.

ŽELJKO: Saša, to je grozno.

SAŠA: Čujete? Je l' ovo sad bila Andrea?

ŽELJKO: Je l' vam ikada žao?

SAŠA: Kaj?

ŽELJKO: Kaj nemate djece.

SAŠA: Više nije.

ŽELJKO: Vi nikada ne govorite o sebi.

SAŠA: Nikoga to ne zanima.

ŽELJKO: I oduvijek ste sami.

SAŠA: Imam Lili.

ŽELJKO: Poznajemo se preko dvadeset godina, a ne znam ništa o vama.

SAŠA: Prije Lili sam imala Maksa, a prije Maksa je bio Luigi.

ŽELJKO: Tako svi kažu. Saša je ona žena sa psom.

SAŠA: Ja sam žena sa psom.

ŽELJKO: Jeste ikada bili udani? Ili u nekoj vezi?

SAŠA: Smiješno je kaj sam prije tih pasa imala mačke. Luigi je slučajno postao moj. Prvih par godina nisam ga čak niti voljela. Išao mi je na živce. Psi su strašno potrebiti. Kao djeca.

ŽELJKO: Nekad se pričalo da se čak niti ne zovete Saša. Kolale su svakakve priče.

SAŠA: A na kraju sam ih sve nadživjela. Ako se potrudimo i poživimo još malo, gledat ćemo i Vladinog malog kako odrasta i postaje muškarac.

ŽELJKO: Ja ću ga sigurno gledati s terase kako se igra se igra u parku.

SAŠA: Trčat će po onoj travi i pobrisati sve ružno. Mi ćemo šutjeti i pokušati zaboraviti. Iako je Vlado našao Emu.

ŽELJKO: To ne znamo.

SAŠA: Željko, ona se vratila i to ne može biti slučajno. Znaš koja je danas godina?

ŽELJKO: Naravno da znam.

SAŠA: A datum? Danas je petnaesta godišnjica otada. Okruglo petnaest godina.

ŽELJKO: Kaj već petnaest?

SAŠA: Da. Točno petnaest.

ŽELJKO: Jebote. Kao da sam joj jučer pravio Cede vite i kupovao štapiće.

SAŠA: Kao da sam joj jučer s balkona vikala kad bi nado-lazio auto. Pored onolikog parka uporno se rolala po parkingu ispred maminog salona. Bistra je bila ta mala, čuvala je svoju mamu, no ipak svejedno...

ŽELJKO: I kaj sad?

SAŠA: Kako to misliš?

ŽELJKO: Ako je to stvarno Ema Galić, kaj da radimo?

SAŠA: Ovog puta kao da nas je sada željela vidjeti. Možda nešto reći. Ne znam.

ŽELJKO: Dobro. Sada smo tu gdje jesmo. Čekamo Vladu i njegovog malog. Valjda će stići prije nego što Andrea rodi.

SAŠA: Pamtim samo Ljiljanino vrištanje i vapaje. Njezin normalan glas, onaj živi ne.

ŽELJKO: Kaj misliš, je l' bi nas zatvorili da smo kaj rekli?

SAŠA: Vjerojatno ne.

ŽELJKO: Ali bi nas navlačili po sudovima.

SAŠA: Nismo je mi ubili.

ŽELJKO: Pa da. Nismo je mi ubili.

SAŠA: Ti si i hitnu pozvao.

ŽELJKO: Barem to sam mogao.

SAŠA: Dobar si ti čovjek, Željko.

ŽELJKO: Dobri smo mi ljudi.

SAŠA: I baš danas si nas dovezao ovamo. Opet krici, ali nisu Ljiljanini.

ŽELJKO: Stigao je!

VLADIMIR: Jesam zakasnio?

SAŠA: Unutra je.

VLADIMIR: Koliko je sati?

ŽELJKO: Pola dvanaest.

VLADIMIR: Još malo i ovaj prokleti dan je gotov. Još pola sata. Andrea, izdrži još pola sata.

SAŠA: Mene je mama rodila u deset minuta.

ŽELJKO: Saša!

SAŠA: Samo kažem.

VLADIMIR: Ne, Željko, pusti je.

ŽELJKO: Kaj mene sada utišavate?

VLADIMIR: Saša želi reći da ću možda dobiti sina baš danas. I da to nije slučajno. Je l' tako?

SAŠA: Vlado, mi smo uz tebe.

VLADIMIR: Znam. I želim vam zahvaliti. Hvala vam kaj ste doveli Andreu i kaj ste šutjeli prije petnaest godina.

ŽELJKO: Sinko...

VLADIMIR: Ne, pustite me da završim. Nikada nismo to spominjali, a vidamo se svakoga dana. Znete sve o nama, o meni, Andrei, mami. Znete gdje smo kupili namještaj, znate za grčeve, mučnine i žgaravicu, kaj smo ručali i gledali na televiziji, bili ste nam i u svatovima. Željko, nas dvojica gledamo i tekme zajedno. Ali baš nikada nismo razgovarali o tome.

ŽELJKO: Iстина. Iстина.

VLADIMIR: Od danas će sve biti drukčije.

SAŠA: Našao si je.

ŽELJKO: Pusti ga da završi.

VLADIMIR: Neću držati neki veliki govor niti obećati da ću biti bolji čovjek. Vjerojatno neću. Ali moram vam zahvaliti na svemu. Dok je mama bila onako bolesna, vi ste se dobro brinuli za mene, a niste morali. I kad su vas ispitivali, šutjeli ste. Niste se bojali.

SAŠA: Nismo se bojali.

ŽELJKO: Nismo.

VLADIMIR: Bili ste podrška od početka do kraja.

ŽELJKO: Nismo se bojali.

SAŠA: Čak niti kad su nas pokušavali natjerati da se nečega sjetimo.

ŽELJKO: Niti kad su nam rekli da prestanemo mijenjati priču.

SAŠA: Kad su nam rekli da prestanemo lagati.

ŽELJKO: Ja se nisam bojao niti kad mi je murjak rekao da je laganje zločin. Nisam se bojao niti kad sam mu odgovorio da nije zločin ne gurati nos u tuđe afere.

SAŠA: Ja se nisam bojala niti kad mi je policajac rekao da je moja građanska i moralna dužnost bila provjeriti tko je zazivao pomoć. Gledala sam ga u oči dok mi je govorio da bi svaki normalan čovjek pomogao ženi u takvoj situaciji.



ŽELJKO: Nismo se bojali.

SAŠA: Svih ovih petnaest godina dok smo svakog dana prolazili parkom.

VLADIMIR: Nisam se bojao ničega kada su odveli tatu. Imao sam Željka, Sašu, bicikl i park.

Ostalo se dalo preživjeti.

ŽELJKO: Nismo se bojali jer smo jedino željeli da se sve smiri.

SAŠA: I zaboravi.

VLADIMIR: Preostalo je samo jedno: odrasti, završiti srednju, pronaći Andreu i smiriti se.

ŽELJKO: Kao da ih nikada nismo poznavali, kao da nikada nisu došli u moj kafić, u naš park.

SAŠA: Pokušali smo barem.

VLADIMIR: Smirio sam se. Danas sam se napokon smirio. Zato vam sve ovo govorim. Ovo je taj jedini razgovor o Ljiljani Galić. To je to. Nismo ga vodili nikada prije, a nećemo niti nikada kasnije. Kada na ova vrata izađe babica i svečano kaže da sam dobio sina, zagrlit ćemo se i izljubiti. To je jedino kaj možemo.

SAŠA: Evo je!

ŽELJKO: Čestitam, Vlado.

SAŠA: Čestitam. Dobro nam došao, mali Kuzmine!

## 8.

EMA: Imaš njegove ruke. Držiš cigaretu poput njega. I lije-po govoriš kad želiš nešto. Baš kao i on.

VLADIMIR: Moja mama nikada nije bila lijepa žena. Bila je šarmantna i pametna. Nekada sigurno je bila vrlo pametna žena. Ili sam ja barem vjerovao da je. Čak i kada se zatvorila u svoju sobu, jer samo pametni se srame. Moja mama se jako sramila. I ja sam to naslijedio od nje.

EMA: Želiš reći za sebe da si pametan?

VLADIMIR: Ne, želim ti ispričati kako je izgledao naš život poslije tog dana. Mama je otvorila bolovanje i krenula u crkvu. Maknula je sve obiteljske slike u kutiju koju je stavila na ormar, a preko kutije je stavila svoje zimske kapute da ih ne vidimo. Nije ih skidala ni za najhlad-

njih zima. Išla je svakoga dana u crkvu iza parka, u kišnom ogrtaču i stajala u zadnjem redu kako bi mogla prva izaći kad misa završi. Nije razgovarala ni s kim. Čak ni sa Željkom i Sašom. Toliko se sramila.

EMA: Gdje je sada?

VLADIMIR: Kod svoje mame na selu. Sada zajedno idu u crkvu.

EMA: Aha.

VLADIMIR: Rijetko se vidimo. I ona vjerojatno misli da sličim na tatu. Osjećam to. Vidim kako me gleda dok režem meso ili kada mi namješta kosu. Stalno mi govori da se ošišam nekako, bilo kako, samo da se ošišam.

EMA: Moram ići.

VLADIMIR: Sad?

EMA: Vladimire, cijelo vrijeme te zovu na mobitel. Trebao bi i ti.

VLADIMIR: Kaj? Fakat?

EMA: Vidiš?

VLADIMIR: Sedam propuštenih poziva i dvije poruke. Andrea je na putu za bolnicu.

EMA: Molim?

VLADIMIR: Otišla joj voda. Danas će roditi.

EMA: Tvoja žena će danas roditi.

VLADIMIR: Molim te, nemoj ići.

EMA: Tvoja žena će danas roditi!

VLADIMIR: U redu. Prijeći ću na stvar.

EMA: Koji stvar?

VLADIMIR: Ovo je za tebe.

EMA: Što je to?

VLADIMIR: Ček. 15 000 eura.

EMA: Daješ mi lovu? 15 000 eura? Za što?

VLADIMIR: Ovo je novac koji je tata ostavio meni. Još tada. 15 000 eura koji su petnaest godina čamili u banci. Mogao sam ti ih dati i prije ili kasnije, ali sad mi se čini da mora biti baš ovako, sada i ovdje.

EMA: Ja neću vaš novac.

VLADIMIR: To je tvoj novac. Ja ga sigurno nikada neću podići niti pametno uložiti. Molim te, uzmi ih, lakše ću disati. Ti si ostala bez Ljiljane, pa barem ovako... mo-

lim te, podigni sve do zadnjeg eura i otiđi u Kanadu kod tate, napravi nekaj s njima. Nekaj dobro.

EMA: Nešto dobro? S novcem tvog starog koji je...

VLADIMIR: Ili ne mora biti dobro, briga me, možeš ih i propiti i prokokcati, samo uzmi. Molim te.

EMA: Uzmem 15 000 eura i više nikada ne dođem u park. To je zapravo tvoj zahtjev.

VLADIMIR: Ne, pusti sad park. Ja ću lakše disati čim ga ne bude. Taj jebeni novac je jedino za kaj ja njemu trebam biti zahvalan. Ne želim to. Nikada ga nisam tražio niti trebao dobiti. On je tako pokušao namiriti svoju savjest. Mislim da je i uspio u tome, ali mene to ne zanima. Jebote, ako ga ne uzmeš, propast će. Ne znam kad ni kako, ali sigurno će jednog dana propasti. Neki novac tako čami godinama. Loš, neželjen novac, smrdljiv novac jednom postane zaboravljen. Ispari. Ili samo propadne s bankama. Ili ga netko uzme nakon nekog vremena. Vjerojatno da. Ali sada je još tamo. Provjerio sam. Ovo je baš takav novac, smrdljiv. Ti imaš kamo otići i koristit će ti za neki novi početak. Idi kod svog oca, imaš ga, trebaš biti tamo gdje je on.

EMA: Novi početak...

VLADIMIR: Pogledaj nas. Zar nas dvoje ne trebamo nove početke?

EMA: Ne znam ništa o počecima.

VLADIMIR: Shvatiti to kao ispriku od mene za sve.

EMA: Je li ti tebi jasno koliko to loše zvuči?

VLADIMIR: Znam, trebalo bi biti puno više, ali toliko je koliko je. Ja nisam ni eura podignuo.

Kažem ti, toliko je vrijedilo namirenje njegove savjesti.

EMA: 15 000 eura.

VLADIMIR: Jebiga. 15 000 eura.

EMA: Moja mama je imala grozan ukus za muškarce.

VLADIMIR: I moja.

## 9.

SAŠA: Počele su cvasti lipe. Dakle, lipanj je, u baš svakom pogledu. Mi koji smo oduvijek ovdje, ove godine imamo prekrasan lipanj, koliko je to moguće. Je li tako?

ŽELJKO: Hoćemo li?

SAŠA: Čekaj, Željko. Udahnimo prvo.

ŽELJKO: Saša, moramo li raditi cijelu predstavu od ovoga? Idemo odnijeti cvijeće, pomoliti se ili kaj već i vratiti se onome kaj nas čeka.

SAŠA: A kaj toliko čeka? Birtija? Neće vam birtija nikamo pobjeći.

ŽELJKO: Dobro. Dišimo onda.

SAŠA: Lijepo cvijeće smo odabrali.

ŽELJKO: Cvijeće k'o cvijeće.

SAŠA: Najljepše od svog gadnog cvijeća za grobove.

ANDREA: Evo i nas.

SAŠA: Kaj vi imate svoje cvijeće?

VLADIMIR: Andrea je inzistirala.

ANDREA: Ako smo tu... red je red.

ŽELJKO: Eto, svi se držimo reda. Napravit ćemo groblje od parka.

SAŠA: A gdje je Pavle?

ANDREA: Gore s mojom mamom. Spava.

ŽELJKO: Bebe spavaju u ovo doba, Saša.

SAŠA: Dobro, dobro. Hoćemo onda?

VLADIMIR: Kako ćemo? Jedno pored drugoga?

ANDREA: A kako drukčije?

ŽELJKO: Dobro je. Stavite tako.

SAŠA: Da, tako je u redu.

ŽELJKO: A kaj ti radiš?

VLADIMIR: Poslat ću sliku Emi. Da zna da smo bili.

ANDREA: Da smo ovo obavili.

SAŠA: Hoće netko održati govor ili kaj?

ANDREA: Vlado?

VLADIMIR: Kaj ja?

ŽELJKO: Ajmo u sebi. Tako je bolje.

ANDREA: A što da kažem o nepoznatoj ženi ovom drvetu? Što da kažem u sebi, u tišini? Da je trebala ostati nepoznata? Draga Ljiljana, ja sam Andrea Kuzmin i najviše na cijelom svijetu bih voljela da si ostala ona koja se ne spominje. Otkada pričaju o tebi, mene je strah, mene je tako strah svega što si ostavila iza sebe.

Kada gledam svog sina, mene je strah da on ima to u sebi. Pavle je tek prohodao i ja mu još mogu pratiti svaki korak, ali što će biti kada ga više neću moći pratiti svakog trenutka? Hoće li sresti neku ženu, neku Ljiljanu jednog dana? Kada me Pavle probudi noću, ja ne mogu zaspati jer gledam Vladu i tražim sličnosti s njegovim tatom. Tražim znakove i ne nalazim ih nigdje pa mu tiho šapućem da ako se ikada tako zaljubi u nekoga, da ću ga pustiti da ode s njom, da će sve biti u redu. Gledam Vladu i Pavla i samo to ponavljam. Sve će biti u redu, ubojstva nisu nasljedna. Ali ti si ostavila toliki nered iza sebe, da bih te od očajja ubila još jednom. Ubila bih te tako da te svi zaboravimo i mirno živimo, da napokon hodamo kroz ovaj park kao ostale sretno obitelji s boljom genetikom. Oprosti zbog toga.

SASA: Draga moja Ljiljana, oprosti. Okrenula sam glavu i napustila te, iako sam te do samog kraja ohrabivala da zauvijek odeš jer nećeš ostati sama. Miješala sam te karte, okretala ih i tumačila ih sigurna da ćeš neki idući puta imati više sreće. Moraš mi vjerovati da si bila jedna od onih koje su imale šanse. Ti nikada nisi smjela doći u park, nisi trebala upoznati Kuzmina, mene ili Željka. Ti si trebala završiti na ljepšem mjestu od ovog parka. Oprosti. Ja sam strašna kukavica. Ja sam gospođa sa psom. Ja sam lažov. Ja sam oduvijek sama. Ja sam Saša, iako se tako uopće ne zovem. Ja sam napravila ono kaj je tebi zamalo uspjelo. Ja sam pobjegla od svega, jako davno i došla ovamo. Ja sam mislila da sam uspjela u tome do te večeri, do tog lipnja. Prije dolaska u ovaj kvart, napustila sam čovjeka koji me je volio skoro kao tebe Kuzmin. Mi smo službeno pripadali jedno drugome, imali svoj dom i sve vrijeme svijeta pa me je stigao udarati i grliti, voljeti i psovati, ali to je tamo gdje smo živjeli bilo normalno. Otkako tebe nema, ja duplo više lažem, okrećem glavu i čekam svoj odlazak ili neki vrag da me zasluzeno snađe. Ja sam bila tamo, iza onog grma. Iza onog grma je nestao dio mene ili onoga kaj sam dugo postajala. Oprosti i zbog ove patetike. Sada sam već stara i ne znam drukčije. Sada sam već spremna stati ispred ove lipe i reći: Ljiljana Galić je mrtva, a ja joj nisam pomogla. Šutjela sam, odživjela svoje u nekom miru, iako sam pomogla jednom običnom ubojici.

VLADIMIR: Ema je dobro. Već pola godine živi u Kanadi, našla je dobar posao i upoznala nekog tipa koji se čini OK. Kaže da idu polako jer ne može drukčije. Živi u sobi svog polubrata koji je na faksu. Slaže se s tatom i maćehom, ali i to ide polako. Ne može drukčije. Za Božić nam je poslala paket s robicom za Pavla. Čujemo se ponekad jer se osjeća dužno, iako joj svaki put napišem da mi je drago kaj je sve dobro ispalo. Tebe ne spominjemo. Čujemo se kao daleki rođaci. Tatu smo posjetili za Uskrs. Posadio je hrpu lavande u vrtu. Svaki put smo jeli na terasi među tom silnom lavandom. Nismo te spominjali, iako sada znam i kužim. Puno toga znam. I nije mi lakše. Trudim se, ali nije. Možda će postati sada, večeras ili sutra. Ovo cvijeće je za tebe. Sutra je mom sinu rođendan i trebali bismo biti sretni. Sutra trebamo slaviti. Molim te, prihvati ovo cvijeće od mene i nas.

Olakšaj nam barem malo. Olakšaj nam život u ovom parku.

ŽELJKO: Ljiljana, ja ne znam baš s riječima. Ne volim groblja, a sada više ni ovaj park. Znaš kaj ću ti reć? Onih petnaest godina si bila zaboravljena, a zrak je bio krasan. Ja sam te barem uspio zaboraviti povremeno. Oprosti kaj to kažem ovak' direktno, ali bilo je tako, iako svi ovi tvrde drukčije. Možda sam ja lud, možda sam pokvaren kao truli zub, ali svi smo živjeli mirno. Sjetio sam te se ponekad, neću ti lagati, ali sjećao sam se i nekih iz rata ili svog sela, pa kaj? To ti je život. Ljudi ti dođu, prošetaju kroz život i odu. Bože moj, nema tu neke filozofije. Ljudi se zaljubljuju, prekidaju, lažu i ubijaju. Ni tu nema nečeg dubljeg. Najjači prežive, jebiga. Ja sam uvijek pokušavao preživjeti. Pokušavao sam preživjeti i biti na slobodi. To je zapravo najvažnije u cijeloj stvari. Razumjet ćeš me. Ti si živjela vraški slobodno i sve si to živjela, dok si živjela. Razumjet ćeš. Ti i ja smo imali to zajedničko, pa mi nećeš valjda zamjeriti. U ime Oca, i duha svetoga. Amen.

SVI: Amen.

## 10.

EMA: Ja sam na drugom kraju svijeta. Ovdje nema Ljiljana. Nadam se da je svijeća dovoljna. Mama, ja sam spakirala samo nužno, riješila papire i došla ovamo gdje me je čekao život koji samo treba živjeti. Ja ću jednog dana biti sretna ovdje. Tata i Nicol brinu se o meni, imam svoju sobu, polažem jezik i upoznala sam tog jednog Paula od kojeg sam prije dva mjeseca kupila polovni auto. Idemo na večere, snobovske jazz koncerte i izlete kada je lijepo vrijeme. Radim kao bolničarka u jednom staračkom domu preko puta kuće. Tata i ja dosta sličimo. Ne razgovaramo puno i pratimo nogomet. Mislim da sam se napokon malo udebljala i prestala sam bojati kosu u smeđe. Ovdje mi je lakše. Razmišljala sam čak da kupim kartu i odem tamo, ali velik je to put i izdatak. Nadam se da je svijeća dovoljna. Tetka i baka su dobro. Šaljem im novac svaki mjesec i zovem kada god mogu zbog vremenske razlike. Znam da one nisu otišle u park, ali nadam se da je barem netko danas zastao i barem pogledao onu lipu, osamnaest metara od fontane. Nadam se da su te se sjetili i spomenuli jer ovo je dan Ljiljane Galić.

KRAJ